

Handläggare
Anna Forsström
08-50825085
Carolina Morales
08-50825146**Till**
Socialnämnden
2022-02-22

Årsrapport 2021 Socialtjänstinspektörer

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas årsrapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till kommunstyrelsen
3. Socialnämnden överlämnar rapporten till samtliga stadsdelsnämnder.

Fredrik Jurdell
SocialdirektörVeronica Carstorp Wolgast
Biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

Under 2021 har socialtjänstinspektörerna genomfört granskningar i sju stadsdelsförvaltningar gällande handläggningen av barnärenden 0-12 år, samt följt upp tidigare genomförda granskningar från 2020.

I årets granskningar av barnhandläggning framkom bland annat att förhandsbedömningar skedde inom lagstadgad tid medan utredningstiderna behöver följas upp vid några stadsdelsförvaltningar. Det framkom vidare att barnets situation i skolan uppmärksammas i en majoritet av ärendena men att fokus tydligare bör ligga specifikt på kunskapsresultaten. Vidare visade granskningen att barn gjordes delaktiga i hög grad i början av processen och gavs möjlighet att uttrycka sin åsikt om det utredningen gällde. Längre fram i processen mattades dock barnets inflytande av, vilket är ett tydligt utvecklingsområde.

Uppföljningarna av 2020 års granskningar om familjevård och ekonomiskt bistånd visar att granskningsresultaten använts som underlag i stadsdelsförvaltningarnas utvecklingsarbete och har bidragit till likställighet över staden.

Bakgrund

Socialtjänstinspektörernas verksamhetsinriktning och mål är att ”stadens insatser inom individ- och familjeomsorgen ska vara av god och jämn kvalitet, den enskilde ska få likvärdig bedömning oavsett var i staden ärendet behandlas”. Lagstiftning, kommunfullmäktiges mål, specifika nämndmål och stadens riktlinjer ska vara styrande för inspektörernas arbete. I socialtjänstinspektörernas arbete ingår att årligen avlämna en rapport över årets verksamhet.

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet
- Tillgänglighet

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 16 februari 2022. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 17 februari 2022.

Ärendet

Aktuellt granskningstema valdes ut då IVO återkommande belyser brister i den sociala barnavården.¹ Granskningens syfte är att se över hur handläggningen överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om olika stadsdelsförvaltningar tillämpar lagstiftningen på ett likställt sätt. Granskningen omfattade under våren stadsdelsförvaltningarna Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen, Spånga-Tensta och under hösten Hässelby-Vällingby, Norrmalm och Skärholmen. Sammanlagt granskades totalt 152 ärenden som avsåg barn 0-12 år. Tidsperioden som granskades var 2020-2021.

De sammanfattande synpunkterna redovisas nedan utifrån de kvalitetsområden som ingår i Socialstyrelsens ovannämnda definition av god kvalitet, där områdena tillgänglighet och effektivitet redovisas under gemensam rubrik.

Trygghet och säkerhet

I den absoluta merparten hade förhandsbedömningarna genomförts inom lagstadgad tid och relevanta skyddsbedömningar fanns.

Utredningstiden hölls i merparten av ärenden vid de flesta stadsdelsförvaltningar, med enstaka större bortfall som behöver följas upp lokalt. Möjligheten till uppföljning vid kvarstående oro enligt 11 kap § 4 a användes endast i ett fall, socialtjänstinspektörerna uppfattade utifrån vad som framkom i ärendena att detta verktyg torde kunnat användas i något ytterligare fall med stor kvarstående oro, vid samtliga stadsdelsförvaltningar. I ärenden som rörde misstänkt våld mot barnet hade polisanmälan gjorts i ungefär 33 %. I de fall där polisanmälan inte gjordes fanns sällan en motivering/beslut till varför. Generellt rörde ärendena som inte polisanmälades vaga uppgifter och inte grovt våld.

Självbestämmande och integritet

I merparten av det granskade materialet gjordes barn delaktiga i början av processen och gavs möjlighet att uttrycka sin åsikt om det utredningen gällde. Längre fram i processen mattades barnets inflytande tydligt av; få barn gavs inflytande avseende eventuell insats och återkoppling avseende utredningens resultat. Vid intervjuerna bekräftade enheterna att de inte alltid lyckas tillvarata barnets röst genom hela processen, bland annat med anledning av tidsbrist och inflödet av nya ärenden som måste prioriteras. Det är viktigt att socialsekreterarna har utrymme att säkerställa barnets inflytande genom hela ärendets gång, eftersom relevant stöd och skydd till barnet också kan vara avhängigt att barnets rätt till inflytande tillgodoses.

Kunskapsbaserad verksamhet

Strukturerade bedömningsinstrument förekom generellt inte i det granskade materialet. Endast i ett fall återfanns en iRisk om risken att fortsatt uppleva våld. iRisk bör vara av intresse för hela staden eftersom IVO vid flera tillfällen har påtalat att socialtjänsten generellt brister i att bedöma risken för att barnet ska utsättas för fortsatt våld² trots att lagstiftningen kräver detta.³

Barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning var tydligt överrepresenterade i det granskade materialet. Mot bakgrund av detta finns starka skäl att systematiskt prioritera kunskap, bemötande och anpassningar kopplade specifikt till verksamheten såväl i myndighetsutövningen som vid utförarsidan.

Helhetssyn och samordning

Barnets situation i skolan är en viktig faktor att väga in i bedömningen kring risk- och skyddsfaktorer då en fullgjord

² IVO (2020) Barn riskerar att bli utan stöd och hjälp, (2021) Vad har IVO sett 2020

³ Socialstyrelsen (2016) Våld Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer

skolgång är bland de viktigaste skyddsfaktorerna.⁴ Utifrån granskningens resultat konstateras att skolsituationen uppmärksammas i en majoritet av ärendena men att fokus också tydligare bör ligga specifikt på kunskapsresultaten. Likaså behöver även behov kopplat till skolsituationen i högre grad vägas in i uppdrag till utföraren och specifikt följas upp vid uppföljning av insats.

När ett barn har kontakt med flera olika samhällsinstanser samtidigt har både socialtjänsten och hälso- och sjukvården en skyldighet att ta initiativ till en samordnad individuell plan (SIP). Utifrån detta är det oroväckande att SIP används i så låg grad. Rutinerna kring SIP uppfattas som väl kända hos de granskade enheterna. Arbetsbelastning, tidsbrist men också situationen kring pandemin har sannolikt påverkat andelen SIP eftersom den digitala kommunikationen mellan kommun och region inte har fungerat väl. Det var dock positivt att skolan bjöds in till så gott som alla SIP-möten i granskningen.

Effektivitet och tillgänglighet

Cirka 57 % av barnen i aktuella granskningar var kända sedan förut, i ca 30 % av dessa ärenden hade barnet fått insats tidigare och i nuvarande utredning gavs insats i 58 % av fallen. För att barn ska få stöd och skydd i ett tidigt skede är det viktigt att socialsekreterarna har utrymme till att motivera till insats för barn med hög risk för en antisocial utveckling. Resultat från pilotverksamheten Vällingbyteamets arbetssätt är i detta sammanhang intressant att följa eftersom fokus där ligger på att komma in tidigt, bland annat genom tydligt fokus på relationellt arbete och flexibla lösningar som utgår från individens behov i samarbete med skola, förskola och andra viktiga samverkansaktörer.

Jämställdhetsanalys

Granskningarna har haft ett jämställdhetsperspektiv genom att samtliga variabler har granskats uppdelat på kön, för att på så sätt kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan flickor och pojkar. I materialet ingick hälften flickor och hälften pojkar. Granskningarna visade generellt inga påtagliga skillnader i handläggningen utifrån kön. Den enda distinkta skillnaden som framträdde var att pojkar i betydligt högre grad än flickor hade en NPF-diagnos, vilket överensstämmer med befintlig kunskap om att autismspektrumtillstånd är vanligare hos pojkar samt att fler pojkar än flickor får ADHD-diagnos i barndomen.⁵

⁴ [Skola och elevhälsa | Uppdrag Psykisk Hälsa \(uppdragpsykiskhalsa.se\)](https://www.skola-och-elevhalsa.se/uppdrag-psykisk-halsa)

⁵ www.kunskapsguiden.se

Uppföljning

Under 2021 har uppföljning av tidigare granskningar avseende familjevård och ekonomiskt bistånd genomförts, genom en skriftlig uppföljningsenkät.

I uppföljningen framkom att de granskade stadsdelsförvaltningarna har arbetat med resultaten genom att utveckla sina arbetssätt, mallar och rutiner utifrån de utvecklingsområden som framkom i granskningen. Flera av enheterna har också jobbat vidare med den interna samverkan.

Planering 2022

Socialtjänstinspektörerna kommer under 2022 att fortsätta granska barn och ungdomsvården med fokus på handläggningen av barn i åldern 0-12 år. Granskningen avser hur barns rätt tillvaratas, bl.a. beträffande barns delaktighet, helhetssyn inklusive skolsituationen, och behov av skydd. Granskningen kommer att utföras vid resterande sex stadsdelsförvaltningar och dokumenteras i en rapport mot slutet av 2022.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas årsrapport för 2021.

Bilaga

Årsrapport 2021 Socialtjänstinspektörer